

9. Źródła finansowania zalesień

Podstawowym źródłem finansowania zalesień w okresie programowania 2007-2013 są środki funduszy celowych Unii Europejskiej (UE) oraz krajowych funduszy celowych ochrony środowiska (Narodowy Fundusz oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej), jak również Fundusz Leśny.

9.1 Fundusze Unii Europejskiej

Zasady korzystania ze środków Unii Europejskiej w okresie programowania 2007 – 2013 precyzuje Artykuł 43 i 45 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), wskazując w odniesieniu do zalesień następujące cele strategiczne:

- powiększenie obszarów leśnych, poprzez zalesianie użytków rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa;
- utrzymanie i wzmocnienie ekologicznej stabilności obszarów leśnych, poprzez zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych;
- zwiększenie udziału lasów w globalnym bilansie węgla.

Efektywną realizację powyższych celów zakłada się osiągnąć w oparciu o udzielane wsparcie finansowe w trzech następujących formach:

- wsparcia na zalesienie – jednorazowa płatność, która pokrywa koszty założenia uprawy oraz, jeśli jest to uzasadnione, ochrony przed zwierzyną (dla zalesiania gruntów rolnych oraz nie użytkowanych rolniczo);
- premia pielęgnacyjna – wypłacana przez 5 lat, pokrywająca koszty utrzymania nowej uprawy leśnej (dla zalesień gruntów rolnych, przy zalesianiu gruntów nieużytkowanych rolniczo – tylko dla gruntów na których zaprzestano upraw rolnych);
- premia zalesieniowa – wypłacana przez 15 lat (tylko dla zalesień gruntów rolnych), która stanowi ekwiwalent za wyłączenie gruntu z upraw rolnych. Premia ta będzie przyznawana wyłącznie producentom rolnym uzyskującym co najmniej 25% dochodów z tytułu prowadzenia działalności rolniczej.

Warunkiem uzyskania pomocy będzie spełnienie następujących wymogów:

- do zalesienia mogą być przeznaczane grunty przewidziane do zalesienia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- minimalna powierzchnia zalesienia wynosi 0,5 ha, przy minimalnej szerokości zalesionej działki - 20 m. W przypadku wniosku składanego przez grupę rolników łączna powierzchnia zakwalifikowana do zalesienia musi wynosić 3 ha w jednym obrysie;

- wykorzystywanie do zalesień jedynie rodzimych gatunków drzew i krzewów, zgodnie z zapisami ustawy o leśnym materiale rozmnożeniowym;
- w celu dostosowania zalesień do lokalnych warunków siedliskowych, ustalając skład gatunkowy należy brać pod uwagę rolniczą klasyfikację gruntów rolnych oraz regionalizację przyrodniczo-leśną (tabela nr 9.1.);
- materiał sadzeniowy musi spełniać wymagania jakościowe określone w ustawie o leśnym materiale rozmnożeniowym.

Tabela nr 9.1. Lista zalecanych głównych gatunków do zalesienia, z uwzględnieniem wymogów dotyczących regionalizacji nasiennej

Gatunki drzew objęte regionalizacją nasienną:	Gatunki drzew nie objęte regionalizacją nasienną:
Sosna zwyczajna (So)	Lipa drobnolistna (Lp)
Świerk pospolity (Św)	Grab zwyczajny (Gb)
Jodła pospolita (Jd)	Klon zwyczajny (Kl)
Modrzew europejski i polski (Md)	Klon jawor (Jw)
Dąb bezszypulkowy (Dbbs) i szypulkowy (Dbs)	Jesion wyniosły (Js)
Buk zwyczajny (Bk)	Wiązy (Wz)
Olsza czarna (Olcz)	
Brzoza brodawkowata (Brz)	
Gatunki domieszkowe i biocenotyczne	
Jarząb pospolity i brekinia, czereśnia ptasia, czeremcha pospolita, głóg jedno- i dwuszyjkowy, grusza pospolita, jabłoń dzika, olsza szara, wierzba biała i iwa, bez czarny i koralowy, leszczyna pospolita, jałowiec pospolity, trzmielina zwyczajna i brodawkowata, porzeczka alpejska i czerwona, kruszyna pospolita, rokitnik zwyczajny, kalina koralowa, róża dzika, dereń świdwa	

Wsparcie na zalesienie obejmuje dofinansowanie kosztów założenia uprawy, wykonanie poprawek w drugim roku i zabezpieczenie przed zwierzyną. Wsparcie to ma postać zryczałtowanej płatności w przeliczeniu na 1 hektar zalesianych gruntów i jest wypłacane jednorazowo po założeniu uprawy. Wysokość kwoty wsparcia jest zróżnicowana w zależności od:

- proporcji gatunków iglastych i liściastych w strukturze drzewostanu;
- rodzaju zabezpieczenia przed zwierzyną (ogrodzenie lub inne środki zabezpieczające uprawę – repelenty, paliki itp.);
- ukształtowania terenu, przy czym przyjęto, że na stokach o spadku większym niż 12° koszty zalesień zwiększają się o 40% w stosunku do kosztów zalesień gruntów o korzystnej konfiguracji.

Premia pielęgnacyjna stanowi zryczałtowaną płatność w przeliczeniu na jeden hektar zalesionych gruntów, wypłacaną co roku, przez 5 lat od założenia uprawy, która uwzględnia koszty prac pielęgnacyjnych (zwalczanie chwastów i patogenów) oraz czyszczenie wczesne.

Premia zalesieniowa stanowi zryczałtowaną płatność w przeliczeniu na 1 ha zalesionych gruntów, wynikającą z utraconych dochodów z tytułu przekształcenia gruntów rolnych na grunty leśne i jest wypłacana co roku, przez 20 (15) lat od założenia uprawy leśnej. Premia zalesieniowa pozostaje w zależności od udziału dochodu z produkcji rolniczej w całkowitych dochodach beneficjenta. Wysokość dochodu i jego źródła pochodzenia ustalana będzie na podstawie dochodów z roku poprzedzającego składanie wniosku o przystąpienie do programu. Rolnicy, których udział dochodu z rolnictwa przekracza 25% dochodu całkowitego w gospodarstwie, będą otrzymywali tę premię. Premia zalesieniowa podlega prawu dziedziczenia.

Pomoc finansowa może być przyznana posiadaczowi gruntów, jeśli:

- uzyska pozytywną decyzję na wniosek o przystąpienie do programu zalesieniowego;
- zobowiąże się do przestrzegania warunków i terminów określonych w szczegółowym planie zalesieniowym;
- przedłoży oświadczenie o wykonaniu zalesienia.

Na zalesienia w okresie programowania obejmujących lata 2007-2013 zaplanowano w skali całego kraju 469,7 mln Euro. Ponadto na zobowiązania zaciągnięte wobec beneficjentów z lat 2004-2006 przeznaczono kwotę 183 mln Euro.

Efekty wykonywania przez rolników zalesień w ramach PROW są weryfikowane przez właściwą terytorialnie Administrację Lasów Państwowych, której zadaniem jest potwierdzenie zgodności wykonanego zalesienia z planem zalesienia. Miejscowy nadleśniczy, jako potwierdzenie takiej zgodności wystawia stosowne zaświadczenie lub jeśli zostanie stwierdzony brak zgodności postanowienie o odmowie wydania zaświadczenia. Zaświadczenie jest podstawą do ubiegania się o uzyskanie zwrotu kosztów poniesionych przy wykonywanym zalesieniu. Przekazanie wspomnianego zaświadczenia oraz oświadczenia wypełnionego przez producenta rolnego o wykonaniu zaświadczenia skutkuje uruchomieniem części procedury kończącej się wydaniem decyzji płatniczej ryczałtowo refinansującej koszty poniesione przy zalesieniu.

W strukturach Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa istnieje specjalna jednostka zajmująca się organizacją oraz wykonywaniem kontroli na miejscu. Działa ona na poziomie centrali jako Departament Kontroli na Miejscu (DKM) oraz posiada oddziały w każdej jednostce wojewódzkiej Agencji (Oddziały Regionalnym). DKM kontroluje realizację podejmowanych przez beneficjenta działań począwszy od złożenia przez niego wniosku o przyznanie płatności. Stwierdzone uchybienia skutkują zmniejszeniami, zawieszeniem, bądź wstrzymaniem płatności. Ponadto kontroli mogą też dokonywać służby Komisji Europejskiej czuwające nad prawidłowością wydatkowania środków pomocowych.

9.2. Krajowe fundusze celowe ochrony środowiska (NFOŚiGW)

Zwiększenie lesistości kraju oraz ochrona zasobów leśnych znajduje się na liście priorytetów finansowych Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W warunkach udzielania pomocy zapisano, że dofinansowywane będą przedsięwzięcia zgodne z zasadami

zrównoważonego rozwoju, sformułowanymi w Polityce Leśnej Państwa, a także zawartymi w ustaleniach wynikających z Agendy 21 i Zasad Leśnych uchwalonych w 1992 roku przez Komisję Trwałego Rozwoju ONZ w Rio de Janeiro, Deklaracji Ministrów Leśnictwa w sprawie Ochrony Lasów Europejskich, jak również z Rezolucji Rady Europy z 15 grudnia 1998 roku w sprawie „Strategii Leśnej dla Unii Europejskiej”. Za szczególnie istotne uznano dofinansowywanie zadań wynikających z Krajowego Programu Zwiększania Lesistości oraz z Programu Zachowania Leśnych Zasobów Genowych i Hodowli Selekcyjnych Drzew Leśnych w Polsce na lata 1991-2010”, w tym dotyczących:

- przebudowy drzewostanów pozostających pod wpływem emisji przemysłowych, na terenach pokłeskowych, w leśnych kompleksach promocyjnych i w lasach doświadczalnych uczelni wyższych;
- ochrony ekosystemów leśnych przed szkodami powodowanymi zarówno przez czynniki biotyczne, jak i abiotyczne;
- modernizacji bazy szkółkarskiej w celu optymalizacji produkcji szkółkarskiej pod względem ilości, jakości i asortymentu materiału sadzeniowego;
- wspierania kompleksowych programów restytucji i reintrodukcji gatunków drzew i krzewów leśnych oraz zwierząt.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wspiera jednakże jedynie duże projekty i w dotychczasowej praktyce nie przekazywał środków służących bezpośrednio wsparciu indywidualnych rolników przy zakładaniu upraw leśnych na gruntach porolnych.

9.3.Fundusz Leśny

Środki Funduszu Leśnego pochodzą z odpisów finansowych realizowanych przez wszystkie nadleśnictwa PGL Lasy Państwowe zgodnie z przepisami zawartymi w ustawie o lasach. Jednym z celów wydatkowania środków z Funduszu Leśnego jest zakup sadzonek przeznaczonych do zalesień dla prywatnych właścicieli lasów.

Procedura postępowania polega na złożeniu wniosku przez zainteresowaną osobę do właściwego miejscowo nadleśnictwa. Nadleśnictwo gromadzi wnioski w cyklu rocznym, a następnie występuje o opinię starosty w sprawie zasadności złożonego wniosku. Na podstawie opinii starosty oraz własnego rozeznania nadleśnictwo sporządza wykaz beneficjentów uprawnionych do otrzymania pomocy z Funduszu Leśnego. i występuje do Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych o przekazanie kwot zabezpieczających zakup sadzonek dla powierzchni wnioskowanych do zalesienia. Po uzyskaniu stosownych kwot przekazuje nieodpłatnie sadzonki wnioskodawcom.